

DOI: <https://doi.org/10.53486/9789975359023.16>

CZU: 061.1EU:620.92(470+571)

RUSSIA AND THE EUROPEAN UNION: BETWEEN ENERGY DEPENDENCY AND INDEPENDENCE

RUSIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ: ÎNTRE DEPENDENȚA ENERGETICĂ ȘI INDEPENDENȚĂ

COICA Iulia, studentă, Specialitatea: EMREI

Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: coica.iulia@ase.md

Abstract: This work analyzes the EU energy policy since the outbreak of war in Ukraine. The aim of the project is to determine what other alternatives of energy supply for EU 's reserves are. The ECO energy resources were found as a solution of optimization EU addiction on Russian natural gas. The objective which should be achieved are: not so much independence as energy sovereignty: security of supply must be guaranteed, while leaving Europe in full control of its choices, particularly with regard to foreign policy.

Key words: energy independence, energy security, REPowerUe

JEL CLASSIFICATION: F51, O13.

Introducere: În contextul geopolitic actual, extrem de instabil, dominarea energetică a devenit un instrument aprig de presiune din partea Rusiei asupra statelor europene, acestea, au fost forțate să adopte o serie de decizii complexe, în vederea căutării unor resurse alternative și implementării în acest sens a unui proiect ce ține de eliminarea gazului rusesc din mixtul energetic european, până la sfârșitul anului 2030.

Acest subiect este unul foarte actual, întrucât tensiunile dintre Rusia și Ucraina au adus în atenția tuturor, dependența energetică a Uniunii Europene și riscul unei întreruperi a aprovizionării cu hidrocarburi rusești. Prin urmare, stocarea, creșterea prețurilor la energie, diversificarea aprovizionării, dar și creșterea potențialului și accelerarea utilizării gazelor din surse regenerabile în mixtul energetic european, se numără printre principalele directive urmărite actualmente de guvernul european. Astfel, pentru cercetarea dată mi-am propus următoarele obiective:

- Evidențierea impactului unei întreruperi a aprovizionării cu gaze pentru Rusia și UE;
- Cercetarea prevederilor conținutului proiectului european „REPowerEU”;
- Analiza conductelor și coridoarelor de gaz alternative;
- Examinarea posibilității obținerii independenței energetice față de Rusia.

Conținutul De Bază. În primele zile ale lunii martie și în mare parte ca urmare a invaziei rusești din Ucraina, prețurile de pe piața de referință a pieței europene a gazelor, Dutch TTF, au înregistrat vârfuri de 230 EUR/MWh, față de o medie care până în septembrie 2021 a fost de aproximativ 20 €/MWh. Se poate înțelege bine șocul negativ pentru întreaga economie

europeană, pentru gospodăria și pentru structura industrială, un impact pe care Banca Centrală Europeană l-a măsurat deja în jur de 0,5 % din PIB, dar care este probabil să fie mai mare, având în vedere că aceste estimări au fost produse înainte de invazie și cu prețuri semnificativ mai mici la gaze. Nu este un secret faptul că, contrar convingerilor și așteptărilor anterioare, UE nu a reușit în mod substanțial să își rupă dependența de exporturile rusești de petrol și gaze. În prezent, Uniunea Europeană încă se bazează pe resursele importate din Rusia, aproximativ 45 % din necesarul său de gaze, unele țări ale UE – cum ar fi Italia – fiind mai vulnerabile decât altele. Cu toate acestea, războiul continuu forțează Bruxelles-ul să facă alegeri dificile.

Pe de o parte, UE și membrii săi dau dovadă de un grad ridicat de coeziune și de hotărâre în exprimarea solidarității cu Ucraina, subminând în același timp economia rusă prin sancțiuni semnificative. Pe de altă parte, sancțiunile suportă în mod clar costuri ridicate și pentru cei care le impun, în special într-un context în care există un nivel ridicat de interdependență, cum ar fi în relația energetică UE-Rusia. În acest sens, UE se străduiește să asigure o anumită proporționalitate pentru a nu-și pune în pericol propria economie, cu riscuri potențiale pentru stabilitatea internă a membrilor săi.

Drept răspuns, pe 8 martie, Uniunea Europeană și-a anunțat planul „REPowerEU”, cu scopul de a reduce substanțial gazul rusesc din mixtul energetic european înainte de 2030.

„REPowerEU” este un plan ambițios, care va necesita o coordonare strânsă între actorii din sector pentru realizarea sa: prin aceasta se intenționează reducerea importurilor de gaz rusesc de la 155 de miliarde de metri cubi la 55 de miliarde.

MĂSURI URGENTE PRIVIND PREȚURILE.

- Menținerea sub control a prețurilor cu amănuntul ale energiei prin confirmarea posibilității de reglementare a prețurilor pentru a contribui la protejarea consumatorilor și a economiei europene.
- Orientări asupra măsurilor fiscale temporare privind profiturile excepționale și utilizarea veniturilor din comercializarea certificatelor de emisii, astfel încât guvernele să poată reduce presiunea asupra consumatorilor casnici.
- Măsuri de ajutor din partea statului: consultarea cu statele membre cu privire la un potențial cadru temporar de acordare a ajutoarelor întreprinderilor care se confruntă cu costuri ridicate la energie.
- Acțiuni de piață în vederea evaluării opțiunilor de îmbunătățire a organizării pieței energiei electrice.

APROVIZIONAREA POMPELOR CU GAZE PENTRU IARNA 2023.

- Adoptarea unei propuneri legislative până în aprilie privind stocarea minimă a gazelor, astfel încât Europa să își controleze mai bine aprovizionarea, stabilind un obiectiv de umplere de 90 % până la 1 octombrie, desemnând stocarea gazelor ca infrastructură critică și permițând stimulente pentru reumplere.
 - Sprijin pentru operațiuni coordonate de reumplere a gazelor, de exemplu prin achiziții publice comune, colectarea comenzilor și aprovizionarea corespunzătoare.
 - Continuarea anchetei privind comportamentul operatorilor, în special de către Gazprom.
- „REPowerEU” ÎN VEDEREA REDUCERII DEPENDENȚEI DE GAZUL RUSESC.

- Mai multe panouri solare pe acoperiși, pompe de căldură și economii de energie pentru a reduce dependența de combustibilii fosili, făcând casele și clădirile mai eficiente din punct de vedere energetic.
- Accelerarea folosirii surselor regenerabile de energie care să permită reducerea la minimum a timpului de implementare a proiectelor din surse regenerabile și de îmbunătățire a infrastructurii rețelei.
- Diversificarea aprovizionării cu gaze și colaborarea cu partenerii internaționali pentru îndepărtarea de gazul rusesc și atragerea investițiilor în infrastructura necesară.
- Decarbonizarea industriei prin accelerarea trecerii la electrificare și hidrogen din surse regenerabile și prin consolidarea capacităților europene de producție cu emisii scăzute de dioxid de carbon.
- Dublarea ambiției UE ca biometanul să producă 35 mc pe an până în 2030, în special din deșeuri și reziduuri agricole.
- Un accelerator de hidrogen pentru a dezvolta infrastructura, instalațiile de stocare și porturile și pentru a înlocui cererea de gaz rusesc cu încă 10 tone de hidrogen regenerabil importat din diverse surse și încă 5 tone de hidrogen regenerabil intern.

„Mai mult ca atât, Pentru a reduce prețurile la gazele naturale, a crește autonomia strategică și a diversifica aprovizionarea, UE a sprijinit și a finanțat, de asemenea, construcția de conducte de gaz care leagă economiile din sudul Europei de Africa de Nord.

În prezent, UE este conectată la țărmul sudic al Mediteranei prin trei conducte principale care ajung în Italia (Green Stream, Trans-Med și Conducta Trans Adriatică) și două care ajung în Spania (Medgaz și conducta Maghreb-Europe). De asemenea, aceasta a optat pentru finanțarea altor coridoare principale care, odată finalizate, vor spori în mod semnificativ posibilitatea diversificării pentru multe țări UE.

Aceste coridoare sunt:

- „NSI West Gas”: noi conducte pentru creșterea schimbului de gaze pe ruta nord-sud în Europa de Vest, diversificarea în continuare a aprovizionării și creșterea capacității de furnizare a gazelor pe termen scurt.
- „NSI East Gas”: noi conducte între și prin Marea Baltică, Marea Adriatică, Marea Egee, Estul Mediteranei și Marea Neagră, cu scopul de a consolida securitatea energetică.
- Coridorul sudic al gazelor (SGC): pentru a transporta gaze din bazinul Mării Caspice, Asia Centrală, Orientul Mijlociu și Estul Mediteranei către UE.
- „BEMIP Gas”: o infrastructură menită să conecteze cele trei republici baltice și Finlanda la rețeaua de gaze a UE, punând astfel capăt dependenței acestora de un singur furnizor.”
[5, pag.7]

Cu toate acestea, odată cu creșterea vertiginoasă a prețurilor la energie, a apărut scepticismul cu privire la fezabilitatea obținerii independenței energetice față de Rusia. În plus, temerile sunt larg răspândite cu privire la posibilele șocuri dramatice pe care le-ar putea avea asupra consumatorilor și industriilor europene. Acest lucru ridică întrebarea dacă UE se poate descurca cu adevărat fără gazul rusesc – cel puțin până la termenul din 2030.

Conform opiniilor analiștilor economici, UE se poate descurca fără gazul rusesc, deși va fi foarte dificil pe termen scurt. Ar fi necesar să se diversifice în continuare ambele surse de

gaze și să se sporească utilizarea surselor alternative de energie, inclusiv a surselor regenerabile de energie.

De asemenea, ar fi necesar să se sporească eficiența energetică, să se reducă consumul de gaze în încălzire și să se facă economii de energie la nivel global. Suspendarea va fi mai dificilă pentru acele state membre ale UE în care ponderea gazelor din Rusia este deosebit de ridicată, prin urmare este esențial să se asigure o bună coordonare, cooperare și solidaritate în interiorul UE. Există posibilitatea ca o penurie de gaze din Rusia să însemne, de asemenea, restricții privind accesul la gaze în iarna viitoare.

În plus, prețurile gazelor naturale iau deja în calcul riscul de întrerupere a aprovizionării din Rusia: pe 7 martie au atins un nivel istoric record de 345 euro/MWh, înainte de a scădea la 112 euro/KWh pe 15 martie, ceea ce este încă un preț ridicat și alarmant față de trecut.

Uniunea Europeană s-ar confrunta cu provocări enorme pentru a trece fără gaz rusesc în următorii câțiva ani. Dacă aprovizionarea cu gaze a Rusiei ar fi oprită, prețurile la energie – și prețurile multor bunuri de bază de pe piața UE – ar crește și mai mult, iar economia europeană ar suporta costuri majore. Pe termen scurt, în primăvara/vara anului 2022, ar fi posibil ca UE să își refacă stocarea gazelor cu gaz din afara Rusiei, dar la un preț considerabil mai mare decât în trecut.

Este puțin probabil ca sectorul privat să își asume aceste costuri și să riște pierderi grave dacă condițiile de piață se schimbă mai târziu în 2022.

Europei nu îi lipsește infrastructura pentru a importa gaze din surse non-rusești: există o mulțime de capacități neutilizate pentru a importa în special gaze naturale lichefiate suplimentare (GNL). Problema este că, în special din cauza condițiilor de piață stricte din ultimele luni și din lunile următoare, nu există prea mult gaz pe piață pentru ca UE să cumpere – cu siguranță nu este suficient pentru a înlocui importurile din Rusia, care au fost de 155 de miliarde de m³ în 2021. Cele mai multe GNL disponibile sunt legate prin contract de cumpărători din Asia și cele două Americi. Condițiile de pe piața globală – cererea ridicată post-Covid și oferta limitată – înseamnă că nu va exista prea mult GNL de rezervă pentru UE.

Cu toate acestea, în cazul în care fluxurile de gaze din Rusia către UE continuă în cadrul contractelor existente pe termen lung – scenariul cel mai probabil – UE nu se va confrunta cu deficite majore sau cu situații de urgență. Între timp, aceasta poate continua punerea în aplicare a Pactului verde, poate stimula producția de energie din surse regenerabile, eficiența energetică și economiile, astfel încât dependența de importurile de combustibili fosili să scadă mai rapid.

Concluzie. Europa se află în centrul unei furtuni economice și geopolitice. Actuala criză energetică europeană confirmă faptul că dependența istorică de câțiva furnizori străini de energie nu mai este sustenabilă pentru statele europene. Calea către decarbonizare și tranziția către o energie curată sunt esențiale pentru asigurarea și sprijinirea unei redresări economice europene pe termen lung după pandemie. Prin urmare, independența este cuvântul de ordine, astfel încât statele membre să poată depăși rapid și fără probleme actuala criză energetică și să reducă presiunile inflaționiste puternice. Investițiile comune, noile interconexiuni și accelerarea rapidă a tranziției verzi nu mai pot fi amânate. O tranziție care, dacă este realizată în mod corect, poate transforma în bine cursul energetic al continentului european și al economiei europene în ansamblu.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. *Articolul Comisiei Europene, privind implementarea planului REPowerUE*, EUROPA.EU
https://france.representation.ec.europa.eu/informations/repowereu-action-europeenne-conjointe-en-faveur-dune-energie-plus-abordable-plus-sure-et-plus-2022-03-08_fr
2. *Prevederile proiectului european REPowerUE*, EUROPA.EU
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_1513
3. *Valorile evoluției prețului GNL*, CME Group
<https://www.cmegroup.com/markets/energy/natural-gas/dutch-ttf-natural-gas-calendar-month.html>,
4. *Articolul publicat de Eleonora Tafuro Ambrosetti „Can the EU do without Russian gas?”*, 4p.
<https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/can-eu-do-without-russian-gas-34122>
5. *Alessandro Gili, „La crisi europea: cosa ci aspetta?”*, 11p.
<https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/la-crisi-europea-cosa-ci-aspetta-32865>

Coordonatorul științific: DODU-GUGEA Larisa, dr., conf.univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: dodu-gugea.larisa@ase.md